

הַלְכוּת נְשִׂאֵת כְּפִים סִימָן קַבָּה

ביאורים ומוספים

להמתין לאלו שמאריכים בעניית אמן יותר מדאי.

ואם המיעוט שמאריכים אינם מאריכים יותר מדאי, אלא שרוב הציבור אמרוהו במרוצה, כתב בביה"ל לעיל (שם ד"ה שמאריכין) שחייב השי"ן להמתין למיעוט, אלא שבסתמא אין לתלות בזה.

[משנב ס"ק ט]

וְעֵקֶשׁוּ שֶׁהַמְנַהֵג לֹמֵר לְפָנֵינוּ בְּיַדְתָּם מִן הַדּוּכָן "יִישָׁר" (76), מֵהַנְּכוּן שְׁלֵא יָרְדוּ הַכֹּהֲנִים מֵהַדּוּכָן עַד לְאַחַר שְׁסִיסֵם הַשְּׁלִיחַ צְבוּר קָדִישׁ (77).

76 הטעם שנהגו לברך בכך את הכהן, ביאר המטה אפרים (סי' תקצב ס"א) שהוא כהחזקת טובה על הברכה שבירך אותם, וכדי להוסיף להם אומץ ולחזקם בעבודת ה'. ובשו"ת מהר"ם מינץ כתב (סי' פה) שכוונת ברכת "ישיר כחך" היא, כשם שגמרת מצוותך זו, כן תזכה לעשות עוד מצוות.

ואף שהכהנים מצויים ומחויבים לברך את ישראל, כתב הרש"ש (שביעית פ"ד משנה ב) שמוטר להחזיק להם טובה על כך, וכשם ששנינו (שם) אוכלים פירות שביעית בטובה ושלא בטובה, דהיינו שאף שאדם מצווה להפקיר פירות שדהו בשביעית, מ"מ מותר להחזיק לו טובה על כך.

ובשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' סב) כתב, שצריכים הכהנים להזיזהו שלא לענות על ברכת הקהל 'ברוכים תהיו', שהיא לשון ברכה, משום שיש לחוש למה ששמע מדברי הרמב"ם שכהן המוסיף על הברכות עובר ב'בל תוסיף' אף בלי נשיאת כפיים [כמובא בביה"ל להלן סכ"ז ד"ה ואם הוסיף]. מאידך, הערוך השלחן (ס"ק כד) לא חשש לזה, וכתב שמשויבים הכהנים למברכיהם 'ברוכים תהיו'.

77 לכאורה כוונתו לפי המנהג שנהגו בחוץ לארץ שאין נושאים כפיים רק במוסף של יום טוב [כמובא ברמ"א להלן סמ"ד], שאו מיד אחר ברכת כהנים ואמירת 'שים שלום' אומר השי"ן קדיש [חוץ מיום ראשון דסוכות לנוהגים לומר אז הושענותר], אבל בארץ ישראל, שנוהגים לישא כפיים בכל יום, ברוב ימות השנה אין קדיש לאחר חזרת השי"ן, ואין חשש שיתבטל העם מעניית 'אמן' יהא שמה רבא'.

[משנב ס"ק טה]

לְפִי שֶׁהוּא חַיִּיב עַל הָעָם לְשַׁמֵּעַ כָּל הַכֶּרֶךְ מִפִּי הַכֹּהֲנִים (78).

78 ומטעם זה, אף כל ברכה שיוצאים בה השומעים ידי חובתם כתב לעיל (סי' קבד ס"ק לח, בשם המג"א) שלא יתחיל אותה המברך עד שתכלה עניית אמן מפי כל הצבור. וכן לענין חזרת השי"ן, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה אין צריך) שנחלקו הפוסקים, אם כיון שכולנו בקיאים רשאי השי"ן להתחיל את הברכה אף קודם שכלתה עניית אמן מפי הציבור, או שדינה כברכה שצריכים הציבור לצאת בה ידי חובה, ואין השי"ן רשאי להתחיל את הברכה עד שתכלה עניית אמן מפי הציבור [וראה מג"א כאן ס"ק כח, שהשי"ן המתחיל 'שים שלום' ימתין עד שתכלה עניית אמן מפי כל הציבור].

[משנב ס"ק נא]

וְאֵינוּ יָכוֹל לְעַמֵּד אֶלָּא עַל-יְדֵי סְמִיכָה⁽⁶⁹⁾, לֹא יִשָּׂא כְּפָיו (70).

69 ובגדר סמיכה, ביאר לעיל (סי' צד ס"ק כב) שמדובר באופן שאם ינטל הדבר שסומך עליו יפול, וראה מה שכתבנו שם.

70 ואם יכול לעמוד כשאומר את התיבות "יברכך" וכו', אלא שיצטרך להישען בין תיבה לתיבה, דעת הגרי"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף ח"ב סי' לב) שיכול לישא את כפיו, וישען בשעה שהשי"ן מקריא לכהנים, וכמו שכתב המשנ"ב להלן (ס"ק נב) לגבי דין הגבהת הידיים, שיכול להניח את הידיים בין תיבה לתיבה, וכן כתב בשו"ת אבן ישראל (ח"ז סי' ז).

[משנב ס"ק נב]

אֵינוּ נוֹשֵׂא כְּפָיו, וְאֶפְלוּ בְּדִיעְבַד קְעֻכְבִּי⁽⁷¹⁾.

71 ומטעם זה כתב הפמ"ג (א"א ס"ק כא) שכהן שנקטעה ידו אינו נושא כפיו. ובשו"ת אבני נור (או"ח סי' לא) כתב, שדוקא אם נקטעו שתי ידיו לא ישא כפיו, שאינו יכול לקיים את המצוה של נשיאת כפים כלל, אבל אם נקטעה ידו אחת, שמקיים את המצוה בידו השנייה, ישא את כפיו, אלא שמספק לא יברך ויבקש מכהן אחר שיוציאו. ודעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"י ה"ו), שכל זה בכהן שדש בעירו ולפיכך לא יבואו להסתכל בידיו, אך אם לא דש בעירו, לא ישא כפיו, כיון שמומו ניכר אף אם מכסה את ידיו בטלית.

[משנב ס"ק נג]

לְכַאזְרָה פְּשׁוּט שְׁאֵינוּ יָכוֹל לְשָׂא כְּפָיו (72).

72 אמנם אם קולו נמוך אך שומעים אותו תשעה מהקהל, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ד) שיכול לברך, כיון שמתקיימת נשיאת כפיים בעשרה.

[משנב ס"ק נה]

וְקָדְקְתִּיב "וְאֵינוּ אֶבְרָכֶם" (73).

73 וכן כתב להלן (ס"ק קמו) בשם הרמב"ם, שהפסוק "ואני אברכם" מוסב על הישראלים המתברכים מפי הכהנים. אמנם, לעיל (ס"ק ב) כתב, שמהכתוב "ואני אברכם", יש ללמוד שאף הכהנים בכלל הברכה. ובגמ' (חולין מט, א) נחלקו בזה רבי ישמעאל ורבי עקיבא, האם הפסוק "ואני אברכם" מתפרש על ישראל או על הכהנים.

[משנב ס"ק נח]

אֵף שֶׁכָּבַד הוֹרִידוּ כְּפֵיהֶם (74).

74 ואף שבלאו הכי אסור לדבר בשעת חזרת השי"ן, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קבד ס"ז), כתב הגר"ח קניבסקי (שיח הלכה אות נו) שמ"מ אסור להם לדבר אף כאשר כבר שמעו חזרת השי"ן קודם לכן.

[משנב ס"ק נט]

הֵינּוּ רַב הַצְּבוּר⁽⁷⁵⁾.

75 וכמו שפסק השו"ע לעיל (סי' קבד ס"ט) שהמברך אינו צריך

הלכות נשיאת פנים סימן קכח

ה באר הגולה

א שם ל ב שם
ג פתחי תורה ר' ישראל
סימן קט ד סוטה טו
ו יקא יז ח סוטה טז
ז שם לדעת הרמב"ם
ח פקדו יח הלכות תפלה

(נד) ובנשיאת פנים, (כו) ובקול רם: **טו** א' ואחר-כך מתחיל שליח-צבור 'שים שלום', ואז הפהגים מחזיריים פניהם להיכל (נד) ואומרים (כו) 'רבונו העולמים עשינו מה שצוית עלינו, עשה אתה (נה) מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל': הגה ונאריכו בתפלה זו עד שיסיים שליח-צבור 'שים שלום' (נו) וישענו הצבור אמן על (כז) שניהם. ואם אינם יכולים להאריך כל-כך (נו*) יאמרו 'אדיר בפרוס' וכו' כדלקמן סימן קל (רש"י פ' אלו נאמרין והגהות מיימנות): **טז** באין הפהגים וראים להחזיר פניהם עד שיתחיל שליח-צבור 'שים שלום', ואינם וראים לזכר אצבעותיהם עד שיחזירו פניהם, ועומדים שם, (נח) ואינם וראים לעקר משם עד שיסיים שליח-צבור 'שים שלום'. ויז מי שאומר שצריכין להמתין (נט) עד שיסימו הצבור (ס) לענות אמן אחר ברכת 'שים שלום' (וכן המנהג): **יז** יקפצו מחזירין פניהם, (סא) בין בתפלה בין בסוף, לא יחזירו אלא דרך (כט) זמין: הגה כשיורדין מן הדוכן לא יגעו במגעליהם (ל) (סב) המטפפים, ואם נוגעים יטלו ידיהם לתפלה שיתפלו אחר-כך (אגודה פ' היה קורא): **יח** האין המקרא שקורא 'כהנים' וראים לקרות 'כהנים' עד שיכלה (סד) מפי הצבור אמן שעונים אחר ברכת (לז) 'מודים', ואין הפהגים וראים להתחיל ברכת 'אשר קדשנו בקדשתו של אהרן' עד שיכלה דבור קריאת 'כהנים' מפי הקורא. ואחר שבכרו הפהגים 'אשר קדשנו בקדשתו של אהרן' אינם וראים להתחיל 'ברכה' עד שיכלה (סה) מפי כל הצבור

באר היטב

שלו, שששעומדים תפלה פניהם למנחם יפנו לצד דרום ואח"כ למערב נגד הצבור, ובחזירתם יפנו לצד צפון ואח"כ למנחם כלפי ארון, ולא כ"מ אפקא שמהפך פניו לצד שמאלו ונקצא מהפך עצמו בימיו, ב"ח ט"ז מ"א פ"ח והרמב"ם ח"א ס"ו, וזען באר-עשק ס"ו קו. כשיורדין מן הדוכן יחזירו פניהם קצת להיכל כתלמיד הנפטר מרבו, מ"א: (ל) המטפפים. וה"ה לשהם נקיים כמ"ש ס"ד ר"ס"ח. ודוקא במגעלים שצריכים קשירה שגוע בהם, אבל במגעלים שאין צריך לגע בהם א"צ טגלה, שכנה"ג: (לז) מודים. לא כמב כאן מפי

דעת הכנה"ג: (כו) ובקול רם. במעלה שבקולות, לא קול גדול ולא קטן אלא בינוני, טור: (כז) רבון. ב"ה וכו"כ שפאריכו בנגוני היום וכו' לא יתחילו לומר רבון עד לבסוף, ושיסימו עם הקהל כאחד, מ"א: (כח) שניהם. עין בתשובת דבר-שמואל סימן רצה שמשלב שם למה שיש נוהגים לומר ב"ה וב"ש לשהפניהם והמקרא מופרים את השם בברכת-הפניהם, ע"ש. והפ"ח כתב בפשיטות דמתנב לומר ב"ה וב"ש כשמוזכר את השם אע"ג דליקא אלא תוקרת השם גרדא, והביא כמה ראיות ע"ז, ע"ש: (כט) זמין. פרי"ו, זמין

משנה ברורה

לאחר שיסיים השליח-צבור קדיש⁽⁷⁷⁾, כדי שלא יתבטלו הפהגים והעם מעצת "אמן זהא שמה רבא" וישאר אמינים על-ידי זה, כמו שמצוי: **יז (סא) בין בתפלה בין בסוף וכו'.** פרוש: בתפלה כשעולין לדוכן ופניהם כלפי ההיכל שהוא במזרח, וקורין להם "כהנים", מתחילין להחזיר פניהם כלפי העם (ג) לצד זמין שלהם שהוא בדרום, ואחר-כך למערב נגד הצבור, ובסוף כשמתחיל השליח-צבור "שים שלום" ומחזירין פניהם כלפי הקדש, מתחילין להחזיר פניהם דרך זמין שלהם שהוא בצפון, ואחר-כך לצד המזרח נגד ההיכל. כשיורדים מן הדוכן, לא יחזירו אחריהם להיכל, אלא יצדו ויחזירו פניהם קצת להיכל, כתלמיד הנפטר מרבו, שמחזיר פניו אליו בצאתו מלפניו [אחרונים]: **(סב) המטפפים.** נראה דהכי קאמר: סתם מנגעלים כמטפפים הם [א"ר ופמ"ג]: **יח (סג) לקרות 'כהנים' עד שיכלה וכו'.** זהו (נד) לפי דעה המבארת לעיל בסעיף י דבמקומות שנושאים פניהם אין אומרים "אלהינו ואלהי אבותינו כרכנו" וכו', אלא תפך אחר סיום ברכת "מודים" קורא השליח-צבור "כהנים", אבל לפי מנהגנו שתמיד השליח-צבור אומר "אלהינו ואלהי אבותינו", כמו שכתב הרמ"א שם, לא יתקן כלל דין זה, דהא שוהה בלאו הכי הרבה יותר על-ידי אמירתו "אלהינו ואלהי אבותינו": **(סד) מפי הצבור וכו'.** הגה (נה) רב הצבור: **(סה) מפי כל הצבור.** לפי שהוא חייב על העם לשמע כל הברכה מפי הפהגים⁽⁷⁸⁾. ולהכי דדקדק המחבר בכאן וכתב "כל הצבור", להורות דאף אם יש קצת אנשים שטועין ומאריכין באמן יותר מדי, צריך להמתין גם עליהם, לפי שהחייב הוא על קולם לשמע. (נו) וכל זה הוא לישיבת המחבר לעיל בסעיף יג שפסק דאין תתן מקרא תבת "ברכה", ועל-כן צריך להזהיר הפהגים בהתחלתם "ברכה", אבל לדין שהתתן מקרא גם תבת "ברכה", יש אזהרה על התתן שלא יתחיל להקרות התבה של "ברכה" קדם

וכתן שהוא חלוש ואינו יכול לעמוד אלא על-ידי סמיכה⁽⁶⁹⁾, לא ישא כפיו⁽⁷⁰⁾, דהוא כשיביה [אחרונים]: **(נד) ובנשיאת פנים.** ומי שצדי קרחתין ואינו יכול להגביה דניו, אינו נושא בפיו, ואפלו בדיעבד מעכב⁽⁷¹⁾; ואפלו אם יעשה סמוכין שיהיו קשורין בכובע שבראשו ויכניס בהם דניו שיהיו נשואות למעלה, לא מהגי, דהני על-ידי סמיכה, ואין בעינן שישאו ידיהם ממש ננו"ב ומגן-גבורים והובא בשע"ת. אף אם אפשר לו להגביהם לשעה מועטת, יגביה בשעת אמירתו "ברכה" ויניח בשעת הנגון בין תבה לתבה, ויחזר ויגביה בשעת אמירת התבה, וכמו שכתב בתשובת פתב"סופר סימן יג, עין שם: **(נג) ובקול רם.** הינו (מט) בקול בינוני, לאפוקי בלחש. ומכל מקום לפעמים צריך בקול רם ממש, כגון שהמתפללים הם רבים ובעינין שיהא כל הקהל שומע, כדאמרין בספרי [פ"ח]. והנה מי שקולו צרוד [שאינו יכול לדבר בקול בינוני כי אם בלחש], לכאורה פשוט שאינו יכול לשא כפיו⁽⁷²⁾, וטוב שיצא קדם "רצה": **טו (נד) ואומרים רבון.** ובראש-השנה ויום-כפור שפאריכין בנגוני "היום תאמצנו" וכו', (ז) לא יתחילו לומר "רבון" עד לבסוף, כדי שיסימו עם הקהל כאחד: **(נה) מה שהבטחתנו.** שפתים (ח) על ברכתנו, וכדכתיב "ואני אברכם"⁽⁷³⁾: **(נו) וישענו הצבור אמן.** ומסתברא דגם הפהגים (נז) צריכין לענות אמן על ברכת השליח-צבור: **(נו*) יאמרו "אדיר בפרוס".** ויכננו לסיים כאחד עם השליח-צבור: **טז (נו) לכה אצבעותיהם.** פרוש, שדיהם יהיו פרושות עד שיחזירו פניהם: **(נח) ואינם וראים לעקר.** ויחזרו שלא ידברו עד שיגדו מדיבכין אף שצבר הורידו פניהם⁽⁷⁴⁾ [א"ר בשם ר' אבהו משה]: **(נט) עד שיסימו הצבור.** הגה רב הצבור⁽⁷⁵⁾ [פמ"ג]: **(ס) לענות אמן.** דקדם אמן עדן לא נסתים הברכה. ועכשו שהמנהג לומר לכהנים ביידיהם מן הדוכן "ישיר"⁽⁷⁶⁾, מהנכון שלא יגרו הפהגים מהדוכן עד

שער הציון

(מט) טור: (ז) מגן-אברכה: (לז) רש"י בסוטה ט: (כז) כדלעיל במשנה ברורה סימן נא סעיף-קטן ג. ואף דאפשר הנה לדחות דהה מחזו פעונה אחר ברכת עצמו שפקשתו גס-פן על ענין זה, מפל מקום בלאו הכי אמירתו לאו ברכה גמורה היא, שאין בה שם ומלכות: (ג) הסקמת אחרונים. וכתב הפרי"מגדים דגם באשר אולין פה זמין דעלקא: (ד) עלת-תמיד: (ה) עלת-תמיד ומגן-אברכה ומגן-גבורים, ולא כפ"ז: (ו) מש"ו ושי"א:

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(לג) (סו) אמן שעונים אחר ברכת 'אשר קדשנו בקדשתו של אהרן', וכן אינם רשאים להתחיל בתבה (סז) עד שתכלה התבה (סח) מפי המקרא, ואין העבור (סט) עוזין אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים: הגה ולא יתחילו הכהנים רבין העולמים כו' (ע) עד שיכלה אמן מפי (לג) העבור (כ"ו): "ט" אין שליח-צבור רשאי לענות אמן (עא) אחר ברכה של (לד) כהנים: כ"ט אם שליח-צבור כהן, אם יש שם כהנים אחרים (עב) לא ישא (עג) את כפיו. (ולא יאמרו לו (לה) לעלות או לטל דיו, (עד) אבל אם אמרו לו צריך לעלות, (עה) דהוא עובר בעשה אם אינו עולה) (מרדכי פרק הקורא עמוד והגהות מיימוני פרק ט"ו דתפלה ואגרו). ו'אפלו אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו, אלא א-א-בן (עו) מבטח לו שיתזור (לו) לתפלתו בלא טרוף דעת, שאם הוא מבטח בך, פיון שאין שם כהן אלא הוא, ישא את כפיו כדי שלא תבטל נשיאת כפים. כ'ביצד ועשה, יעקר רגליו (עז) מעט (לז) בעבודה ויאמר עד 'והלך נאה להודות', (עה) ויעלה

באר היטב
 כל העבור, להורות דהמקרא רשאי להתחיל אע"פ שעדין לא כלה מפי כל העבור אמן רק ברב צבור סגי, ע"ת ומ"א: (לג) אמן. כאן כתב מפי כל העבור, להורות דהכהנים צריכים להמתין עד שתכלה אמן מפי כלם, ול"ד למ"ש כמי קסו דא"צ להמתין על המאריכים יותר מדי, ושאינו ברפת-כהנים דבעי שישמעו כלם, לכהן צריכים להמתין ואע"ג דהמקרא א"צ להמתין על המאריכים אבל הכהנים צריכים להמתין. ובהו יתרו קשת ה"ב" במ"ש הא אין הכהנים אומרים התבה עד שיש"ן מקרא אותם תחלה, א"כ מאי עד שיכלה אמן מפי העבור וכו', ע"ש וק"ל. ע"ת ומ"א, ע"ש ורע"ן בספר אליה רבה שהאר"י בזה: (לג) העבור. הקשה ה"ב"ח: הא אין רשאי להתחיל עד שיתחיל השליח-צבור שים שלום כמ"ש סע"ף ט"ו. ואל דאם יש שמאריכין באמן והשליח-צבור התחיל שים שלום אפ"ה צריכין הכהנים להמתין להם, וכהן תרצו ה"ע"ת וט"ו, ע"ש זה אינו, דאדרבה, דאיכא הוא, דהש"ץ צריך להמתין להם כדי שישמעו הברכה כמ"ש ס"י ככד ס"ק יו, ע"ש, אבל הכהנים א"צ להמתין להם עם הרבון העולמים וכו', דלא נמי לברפת-כהנים, עמ"א: (לד) כהנים. אפלו מבטח לו

משנה בוררה
 שסימו על-כ"ל פנים (נו) רב העבור אמן, ואחר ששים הסזן את התבה, אז מתרין הכהנים להתחיל "ובקרד": (סו) אמן שעונים אחר ברכת וכו'. והוא הדין שאינו רשאי הקורא להתחיל "יא"א" "ישא" עד שיכלה האמן מפי העבור⁽⁷⁹⁾: (סז) עד שתכלה התבה וכו'. כדי (נח) שישמעו העבור התבה יפה מפי הכהנים ולא תתערב בה שמיעתם מהמקרא: (סח) מפי המקרא. ונראה (נט) דהוא הדין שהמקרא לא יתחיל להקרות תבה אחרת עד שייסימו הכהנים התבה שלפניה: (סט) עוזין אמן. הינו בכל ברכה ובקרד⁽⁸⁰⁾ [אחרונים]: (ע) עד שיכלה. (ס) האחרונים פסקו בהג"ה זו, דלא משפחת לה, דהרי אין מתחילין לומר "רבון העולמים" עד שיתזורו פניהם, ואין מתזוירן פניהם עד אחר שמתחיל השליח-צבור "שים שלום", כמבאר לעיל בסע"ף טו, וזהו אחר שקבר ענו העבור אמן: "ט" (עא) אחר ברכה של כהנים. שמא תתבלבל דעתו ולא ידע להקרות אחר-כך פסוק שני או שלישי. (סא) ואם מתפלל מתוך הסודר ומבטח לו שלא תתבלבל דעתו, רשאי לענות אמן. דאמן זה אינו חשיב הפסק, דהוא צריך תפלה. (סב) ועל אמן של הברכה "אשר קדשנו בקדשתו" וכו', יש מחמירין שבכל גוני לא יענה משום הפסק בתפלה, ושאינו אמן של הברכת-כהנים גופא דלא הרי הפסק,

שער הציון
 (יז) כנ"ל באות נח: (נח) הגר"ז: (נט) דהא כתב הרמב"ם ושאר פוסקים שהסזן מקרא להם מלה במלה: (ס) מגן-אברהם ועוד הרבה אחרונים. ובט"ו דוחק עצמו ליטב זה, והסגן-אברהם מאן בישובו, עין בסע"ף-קטן כח: (סא) כן כתב האליה רבה וד"ד ה"חיים ומח"אדס, ומשמע מן התי"אדס דבסתם מתפלל מתוך הסודר סגי, וכן משמע בלחם-המודות ואלהיה רבה, ואפשר דגם כונת ד"ד ה"חיים כן: (סב) אליה רבה וד"ד ה"חיים ומח"אדס ונראיתי שם בתי"אדס שהעתיק ממגן-אברהם שמקל בזה, ושגיאה היא, דהמגן-אברהם לא מרי מאמן זה כי אם מאמן של ברכת-כהנים גופא, ואף דבט"ו מקל, שב ואל תעשה ע"ד: (סג) אליה רבה ואף דהר"א שהביא מהמרדכי לאו ראה היא, מפל מקום העתיקו שארי אחרונים גס"כין כן מצד הסבא כמו שקבחנו וד"ד ה"חיים ומח"אדס. ובפרי"מגדים משמע שהוא מאמן בזה, דאפשר דהעמידו חכמים דבריהם במקום עשה ומה שקבת הפרי"מגדים דלהסגן אברהם היו הדין כן, לא מצאתי עזרן מגן-אברהם, ואולי יש בו טעות-סופר וצריך לומר "לעלת-תמיד". וכמו שפסקתם בעלת-תמיד, אף בעת שמתפלליו מן הסודר בודאי יעלה: (ד) מגן-אברהם ורב פוסקים, ודעת הפ"י חשד להקל בזה כשמבטח אף ביש כהנים אחרים, ודלא כשהשליח-צריך, ובמקום שנהגו קותה אפשר שאין למחות בידם⁽⁸⁴⁾, וכן משמע ממגן-אברהם:

ז שם לדעת השו"ח פרכות ל"ד ט"ו שם ורמב"ם י שם בפשטן כ הנחות מיימוני

הַלְבוּת נְשִׂיָּאָת פְּנִים סִימָן קַכַּח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טו]
מפי הצבור⁽⁷⁹⁾.

(ח"ג סי' נא) כתב, שלא יענה אמן אלא אם כן התפלל כל התפילה מילה במילה עם הש"ץ.

[משנ"ב ס"ק עב]

היכי שיש פְּנִים אַחֲרֵים⁽⁸²⁾ בבית־הַקְּנֶסֶת וְלֹא תִתְפַּטֵּל הַנְּשִׂיָּאָת פְּנִים⁽⁸³⁾.

(82) ואם יש כהן אחד מבלעדיו, כתב בשו"ת אז נדברו (ח"ג סי' לד) שיעקור רגליו ויעלה לדוכן, מכיון שיש הסוברים שמדאורייתא ברכת כהנים אינה מתקיימת בכהן אחד [כמובא בביאור הלכה סכ"ה ד"ה יותר מעשרה], וכעין זה כתב הגרש"ז אויערבך (מועדי קודש יום הכיפורים פ"א הע' 221) לגבי כהן שאינו מתענה מחמת אונס, שדעת הגר"מ טקווינסקי שכשאין כהן אחר רשאי לעלות לדוכן, שהוא הדין שאם יש רק כהן אחד בלעדיו, שיעלה בכדי שתהיה המצוה דאורייתא.

(83) ואם יש לו 'חיוב' להתפלל לפני העמוד, דעת הגרש"ז אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא) שעדיף שישא את כפיו, ולא יעבור לפני התיבה. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ט) כתב, שאבל בתוך י"ב חודש לא יבטל בקביעות את מצות נשיאת כפים, אלא אם כן באפשרותו לישא את כפיו לאחר התפילה, כגון ביום שיש בו תפילת מוסף, שיכול להתפלל בשחרית כש"ץ ולשאת את כפיו במוסף.

[שעה"צ ס"ק סד]

וְקִמּוּם שְׁנֵהֲגוּ קִוְיָה אֶפְשָׁר שְׁאִין לְמַחֹת בְּיָנֵם⁽⁸⁴⁾.

(84) ובזמנינו, כתב בספר ארץ ישראל (להגר"מ טקווינסקי, סי' ב ס"ב) שהמנהג בירושלים שהש"ץ נושא כפיו אף שיש כהנים אחרים. אמנם, אצל החזו"א והגר"י קניבסקי נהגו שכשיש כהנים אחרים הש"ץ אינו נושא את כפיו (ארחות רבנו ח"א עמ' ס).

[משנ"ב ס"ק עז]

לִילָף לְצַד הַדּוֹכָן⁽⁸⁵⁾.

(85) ואף אם עולה לברכה באותו מקום שעומד, כתבו הבן איש חי (שנה א פרשת תצוה ס"ט) והכף החיים (ס"ק ג) ובשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' כג אות ב) שצריך לעקור רגליו. אמנם, מה שנהגו ששליח ציבור כהן קופץ במקומו כשמגיע בתפילה ל'רצה' מבלי להתקרב לדוכן, כתב הגרש"ז אויערבך (מכתב לגר"י ברודיאנסקי, בתחילת ספר שיח הלכה) שאין טעם בזה, והוסיף, שאולי עושים כך לזכר בעלמא.

ולענין נטילת ידיים בש"ץ, כתב הקצות השלחן (סי' כג סי"ח) שביאו לפניו מים ויטול ידיו במקומו. מאידך, כתב החיי אדם (כלל לב סכ"ו) שיסמוך על נטילת ידיו לפני התפילה, והקצו"ש (סי' ק ס"ז) והערוך השלחן (ס"ג) כתבו, שיסמוך על נטילת הידיים שנטל בשחרית.

[משנ"ב ס"ק עח]

וְיַעֲלֶה לְדּוֹכָן⁽⁸⁶⁾.

(86) אמנם, אם עדיין לא התפלל תפילת לחש ורוצה לירד לפני התיבה, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"י דבר הלכה אות יג) שאפשר שבאופן זה לא יברך ברכת כהנים משום הפסק. מאידך, בשו"ת השבט הלוי (ח"ט סי' קלד) כתב, שיברך ברכת כהנים, ואף על פי שתפילתו היא במקום תפילת לחש, מ"מ אין זה נחשב הפסק עבורו.

(79) מסתימת לשונו, שלא הזכיר שימתין הש"ץ בתיבות שאחר הזכרת השם עד שייסימו הקהל אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו', נראה שדעתו שאין לאמרו, וכן כתבו הא"א (בוטשאטש, סי' קכד), ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' יז), וכן דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' סו). מאידך, דעת הפרי חדש (ס"ק יד) והבן איש חי (פ' תצוה ס"ז) והכף החיים (ס"ק פז) שיש לאמרו.

[משנ"ב ס"ק טט]

הֵינּוּ בְּכָל בְּרָכָה וּבְרָכָה⁽⁸⁰⁾.

(80) ואמן שעונים הציבור על ברכת כהנים, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא) שלפי דעת הספר חרדים [הביאו הביה"ל לעיל בהקדמת הסימן ד"ה כתב] שישאל מחויבים מדאורייתא לבוא ולשמוע את הברכה מפי הכהנים, מחויבים אף לענות אמן על ברכותיהם של הכהנים, ואין אמן זו ככל שאר אמן על ברכת המצוות, אלא היא חלק מקיום המצוה דאורייתא. והוסיף, שכל זה באמן הנאמרת על עצם ברכת הכהנים, ולא באמן הנאמרת על ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן', שהיא כאמן על כל ברכת המצוות.

[משנ"ב ס"ק עא]

שְׁהוּא מוֹרָה עַל קְצֵלַת הַבְּרָכָה⁽⁸¹⁾.

(81) וכן יחיד העומד באמצע קריאת שמע כשהגיעו הכהנים לישא כפיהם, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא אות ב) שמחויב לשמוע את הברכות ולענות אמן אחר כל ברכה, אבל אחר ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן' לא יענה אמן.

ויחיד שעומד בתפילת שמונה עשרה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שכיון שלדעת החרדים שייכים ישראל במצוה זו, מחויב להמתין בתפילתו ולשמוע את ברכת הכהנים [וכן דעת הגרש"ז אויערבך (ואני אברכם פע"א ס"ה)], אך אינו יכול לענות אמן אפילו אחר פסוקי הברכה, ואף אינו יכול לזוז ממקומו כדי לעמוד כנגד הכהנים. וסיימ, שממילא פשוט שאסור לשום אדם להתחיל להתפלל שמונה עשרה כשלא יוכל לגמור תפילתו קודם נשיאת כפיים [אמנם, במקום אחר כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ה סי' כ אות כג), שאף אם עומד באמצע שמונה עשרה מחויב לזוז ממקומו ולעמוד כנגד הכהנים, לקיים דין פנים נגד פנים, וכן יכול לענות אמן אם מובטח לו שיחזור לתפילתו]. אמנם, דעת הגר"ש אלישיב (הערות על מסכת סוטה לח, ב ד"ה שם) שכיון שרוב הראשונים לא פסקו כדעת החרדים, גם הפסק בשתיקה אסור, והרי הם אנוסים וחשובים כעם שבשדות, וחלה עליהם הברכה.

ומי שעומד בסיום ברכת ההודאה ואומר יולך נאה להודות, בשעה שמתחילים הכהנים לברך ברכת כהנים, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' טו) שיפסיק בשתיקה וישמע הברכה מהכהנים, וכן נהג החזו"א כשאירע לו שהתפלל עם הש"ץ (דינים והנהגות פ"ה) [אולם כבר הובא בשמו (אעלה בתמר עמ' יד) שאף שרשות לעשות כן מ"מ אין חיוב בדבר]. ודעת הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה אות סה בהע') שאף יענה אמן אחרי פסוקי ברכת הכהנים, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה יא). מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (שאלת רב עמ' רכז) שלא יענה אמן, ובשו"ת ציץ אליעזר